

Barcelona, 20 de Desembre de 1929

La vida sedentària de la Torratxa

ANY LIII - 2634 - 15 cts. - Atrassats, 30

PERTINENCE DE LA BIBLIOTECA
ESTENO

La vida sedentària

- Jo no puc estar quinze dies en una mateixa casa.
- Ets ben diferent de mi, que hi he estat vint anys.
- ¡...!
- Es que era al penal de Figueres.

GRAN TEATRE ESPANYOL

Companyia de vodevil i grans espectacles de

JOSEP SANTPERE

Primers actors i directors, JOSEP SANTPERE i ALEXANDRE NOLLA
Primera actriu, MARIA FORTUNY

Avui, divendres, tarda: **L'ESCOLA DE LES COCOTES**. — Nit: **LA NOIA DELS BRILLANTS**.

Demà, dissabte, tarda a dos quarts de cinc: **LA PRIMERA** i **LA NOIA DELS BRILLANTS**. — Nit: El rei dels vodevils, **ELS ALLOTJATS**.

Diumenge, tarda a tres quarts de quatre, a benefici del públic: **LA NOIA DELS BRILLANTS** i **TOMMY, L'HOMME DE LES DUES NITS**. — Nit: **L'ESCOLA DE LES COCOTES**.

TEATRE TALIA

Companyia de vodevil i teatre modern
Primera actriu:

Assumpció Casals

Director: M. SALVAT.—Primeres actrius: VISITA LOPEZ, DOLORS PLA
Primers actors: S. SIERRA i M. GIMENEZ SALES

Gran Companyia de vodevil i teatre modern

Primera actriu: **Mercè Nicolau**

Avui, divendres, tarda a les cinc: Estrena del vodevil en un acte, de J. Pic Camarasa, **ACÍ LA LLEVADORA** i reestrena del cèlebre vodevil, **CALENTA, FREDA? o A GUST DEL CONSUMIDOR**. — Nit, a un quart d'onze: El formidable i clamorós èxit, **L'ADROGUER DEL CARRER NOU**, traducció i adaptació catalana del famós sàinet de Carles Arniches "El Último Mono", per Antoni Pejoan.

Demà, dissabte, tarda, a dos quarts de cinc: Reposició del grandios vodevil de F. F., **TE LA GUARDO PER TU**. — Nit i diumenge, tarda i nit: El sorollós èxit

L'ADROGUER DEL CARRER NOU

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, divendres, nit, i totes les nits:

Èxit de les 5 **REINTEGEN**, 5, nedadores que es llancen, de la cúpula del Circ, a la Piscina.

12 formidables números, 12: **Les Ovidus**, **Les Sisters Koch**, **Will Lecey**. **Les 4 Essendras**, La tropa russa **Max Neilon**, saltadors; **Les frères Reverho**, jongleurs; **Els Clowns Albano**, **Les Poppescus** i el seu **Charlot**, els primers barristes del món; **Gobert and Mcloy**, comedians amb gossos i bulldogs futbolistes. Els nous augustos de soirée; Debut del formidable americà **Powell**, el millor trapezista del món.

Es despatxa a Comptaduria.

TEATRE GOYA

Joaquim Costa, 58. — Telèfon 13946

GRAN COMPANYIA DE VODEVIL I COMEDIA
ELENA JORDI

Direcció artística: Fontanals

Avui, divendres, nit: Èxit sense precedents de l'obra castellana en tres actes,

LA PRISIONERA

i estrena de la revisteta de Pasqües "29", llibre de Francesc Madrid i Brauli Solsona, música del mestre Demon.

TEATRE CATALA NOVETATS

Avui, divendres, tarda: La divertida comèdia **EN UN RECÓ DE MÓN**.

Diumenge, tarda a dos quarts de quatre: **L'AUCA D'EN PATUFET**. — A tres quarts de sis i nit: El programa més divertit de l'any:

ELS RETRUCS DE L'AMOR

pe's reis de la broma **AYMERICH** i **GIMBERNAT**.

TEATRE NOU

Companyia de drames dirigida per l'eminent primer actor **ENRIC BORRAS**
Primera actriu, **ENRIQUETA TORRES**

Avui, divendres, nit: Grandios festival de varietés i **EL GRAN GALEOTO**.

Demà, dissabte, tarda: **EL GRAN GALEOTO**. — Nit: **EL JOROBADO**.

Diumenge, tarda i nit: **EL JOROBADO**.

La setmana entrant, Grans programes. Tardes populars. En aquest Teatre hi ha calefacció central.

TEATRE COMIC

Avui, divendres, nit: El meravellós espectacle

CLEOPATRA

LA REVISTA DE LES SENYORES

El divertit apropòsit **¡YA SE ACABÓ LA REVISTA!** deliciosa creació de 150 ballarines, 150.

Dissabte i diumenge, tarda i nit, i totes les nits a les deu: èxit clamorós de l'espectacle d'art, **CLEOPATRA**.

"El qui té **Blenorragia** (Purgacions) és perquè vol"

Quan esteu cansats de medicar-vos sense trobar millora, o bé no assoliu un complet guariment de vostra **Blenorràgia** en qualsevol de les seves manifestacions (uretritis, prostatitis, cistitis, artritis, gonocòciques, gonorrea crònica, o «gota militar», etc., etc., de l'home, i (vaginitis metritis, leucorrea, fluxos, etc., etc.), de la dona; exigiu al vostre farmacèutic els acreditats

Catxets Neisserinos

i obtindreu un ràpid i perfecte guariment de la vostra malaltia, discretament i sense molèsties.

De venda: **Barcelona**, SUANA, Escudillers, 8; **BELTRAN**, Junqueres, 11; **Reus**, SOLER, Llovera, 26 i Centres d'especifics.

VIES URINÀRIES

Impureses de la sang - Debilitat nerviosa

Prou sofrir inutilment de les dites malalties gràcies al meravellós descobriment dels

Medicaments del Dr. SOIVRE

Vies urinàries: *Blenorragia* (purgacions), amb totes les seves manifestacions, *uretritis*, *prostatitis*, *orquitis*, *cistitis*, *gota militar*, etc., de l'home, i *vulvitis*, *vaginitis*, *metritis*, *uretritis*, *cistitis*, *anexitis*, *fluxos*, etc.; de la dona, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb els **Catxets del Doctor Soivre**. Els malalts es guareixen ells sols, sense injeccions, lavatges, ni aplicació de sondes ni bugies, etc., tan perillós sempre i que neces-

siten sempre la presència del metge, i ningú no s'assabenta de la seva malaltia. Venda 5'50 ptes. caixa.

Impureses de la sang: *Sífilis* (avarosis), *eczemes*, *herpes*, *ulceres varicoses* (llagues de les cames), *erupcions escrofuloses*, *eritemes*, *acne*, *urticària*, etc., malalties que tenen per causes humors, vicis o infeccions de la sang, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Píndoles depuratives del Dr. Soivre**, que són la medicació depurativa real i perfecta, perquè actuen regenerant la sang, la renoven, augmenten totes les energies de l'organisme i fomenten la salut, resolent, amb poc temps, totes les úlceres, llagues, grans, floronscos, supuració de les mucoses, caiguda del cabell, inflamacions en general, etc., restant la pell neta i regenerada, el cabell brillant i abundant, no deixant a l'organisme rastre del passat. Venda: 5'50 ptes. flascó.

Debilitat nerviosa: *Impotència* (manca de vigor sexual), *polucions nocturnes*, *espermatòrrhea* (pèrdues seminals), *cansament mental*, *pèrdua de la memòria*, *mal de cap*, *debilitat muscular*, *fatiga corporal*, *tremolors*, *palpitacions*, *trastorns nerviosos de la dona* i totes les manifestacions de la *Neurastènia* o esgotament nerviós, per crònics i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Gragees potencials del Dr. Soivre**. Més que un medicament són un aliment essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós. Recomanades especialment als esgotats, a la joventut, per tota mena d'excessos (vells a cap edat), per a recobrar íntegrament totes les seves funcions i servir fins a l'extrema vellesa, sense forçar l'organisme, el vigor sexual propi de l'edat. Venda: Pesetes 5'50 el flascó.

Venda a les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i de les Amèriques

NOTA.—Tots els pacients de vies urinàries, impureses de la sang o debilitat nerviosa, adreçant-se i remetent 0'50 ptes. en segells per al franquex a **Oficines Laboratori Sókatarg, carrer del Ter, 16, telèfon 544 S. M. Barcelona**, rebran gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desentortollament, tractament i guariment de les dites malalties.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

CRÒNICA

Després del fall sobre el "Premi Crexells"

El dia 13 de desembre, a les vuit del vespre, la Sala d'Actes de l'Ateneu Barcelonès estava atapeïda de públic. No era, però, el públic habitual de les conferències que, resignadament, es disposa a escoltar una llauna científica o literària. Era un públic impacient, nerviós, que no podia dissimular el seu neguit per conèixer el resultat de les deliberacions d'un

Jurat. Als ulls de tothom s'endevinava la febreta de la passió, pels comentaris de la gent es traslluïa la inquietud que oprimia els esperits. Hom havia fet juguesques, com al Fronton i com a les Carreres de Cavalls.

Era que el venerable mestre Narcís Oller havia de donar lectura del fall dictat pel Jurat adjudicador del "Premi Joan Crexells". Aquest any, obligat per una reforma dels Estatuts, el Jurat no podia eludir l'obligació de donar el premi.

A les vuit en punt, amb la solemnitat del cas i després d'unes paraules pronunciades pel president de l'Ateneu, senyor Pere Coromines, Narcís Oller donà lectura del fall. Tothom sap que el premi Crexells ha estat adjudicat a Joan Puig i Ferrer, autor d'"El Cercle Màgic".

No cal pas que amaguem que mitja hora abans de la lectura pública del fall algú n'havia fet conèixer el contingut a cau d'orella. La notícia s'escampà i no va fer altra cosa que augmentar més encara la impaciència per conèixer la confirmació o la desautorització de la nova llençada a mitja veu per un indiscret molt celebrat.

El premi Crexells, adjudicat, per primera vegada, aquest any, a Joan Puig i Ferrer, ha estat — confessem-ho sincerament — una carnavalada lamentable. El Jurat ha votat amb careta, i això és repugnant. Els que crearen aquest premi en recordança de l'illustre periodista Joan Crexells, els que contribueixen a sostenir-lo econòmicament, els autors i el públic, sempre havien cregut que els senyors que formen el Jurat tenien l'obligació de donar la cara i de fer-se responsables a tot arreu, públicament i privadament, de llurs vots.

No volem discutir si la novella de Puig i Ferrer mereix o no mereix el premi, si és bona o si és mediocre, però des del moment que el Jurat li atorga el premi per cinc vots, sembla que els senyors que l'han votat han de mantenir que ho han fet perquè l'obra ho mereix.

Es del domini públic que, en el mateix Ateneu, deu minuts després de llegir-se solemnement el fall, alguns membres del Jurat dels que acabaven de votar per Joan

Puig i Ferrer deien, despectivament, els uns, que s'havien tret "aquest tap" de damunt, els altres, que havien llegit l'obra "com qui es pren una purga", i els de més enllà que "l'obra premiada era manifestament inferior a la que el mateix autor tenia l'any passat optant al premi Crexells".

No creiem que aquesta sigui una manera de mantenir el prestigi d'un Jurat. Si l'any passat es declarà el premi desert perquè no hi hagué cap obra que el mereixés... ¿com s'explica que la premiada aquest any resulti inferior a la que Joan Puig i Ferrer tenia l'any passat?

D'altra banda, en aquest Jurat hi ha un senyor que explota la seva situació per a fins de propaganda editorial, votant obres manifestament al marge de les condicions preferents del concurs. Aquesta actitud és contrària a la independència i a la imparcialitat exigida als que han de jutjar. Si es recusen els testimonis per raons d'incompatibilitat, també es recusen els jutges. Un editor que, sense cap escrúpol, es vota insistentment les obres que edita, no pot formar part d'un Jurat que ha d'ésser imparcial.

Es indispensable, doncs, que un altre any, els jutges votin sense màscara, i que després del fall no hagin de donar explicacions de llurs vots. Cal premiar les obres per les obres, i cal que tots els que les votin puguin dir que ho han fet "perquè, a judici seu, l'obra ho mereixia".

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

UN VOT D'AGRAÏMENT

Diada de Santa Llúcia. Quarts de nou del vespre. De l'Ateneu surten uns quants escriptors interessats en saber qui s'endurà el Premi Crexells.

—Ja ha vist? Carles Soldevila ha tingut un vot: el de Just Cabot.

—Sí, és clar! Soldevila l'havia convidat a sopar per a llegir-li, com a postres, uns capítols de la seva novella "Fanny".

—Ha estat, doncs, un vot d'agraïment.

—Pel sopar, veritat?

L'HUMORISME I EL PREMI CREXELLS

Josep M.ª Junoy, S. J., és un humorista. No ho diem pas pels seus articles, perfectament encarrarats i seriosos. Ho diem per la seva vida. De primer jugava a ésser anarquista i feia caricatures anticlericals. Tenia, però, molts criats i anava a missa, segons hem sentit a dir, diumenge sí i diumenge no. Ara s'ha convertit i els seus amics fan córrer que a missa ja no hi va. Es clar que tot això són enraonies per passar l'estona.

El seu humorisme, no obstant, se subtilitza de dia en dia. Quan algú vol cobrar-li alguna col·laboració que ell, de moment, no pot fer-li efectiva, li toca amablement l'espatlla i li recomana que tingui resignació cristiana.

Si l'altre insisteix, si li diu que necessita els diners

per vestir, per menjar, o per qualsevol altra d'aquestes necessitats de la vida, Junoy eleva els ulls al cel i li recorda, pietosament, que aqueix és un món de misèries, li parla de la fugacitat de la vida i li recita algun versícul del "Kempis"... De diners, però, no n'hi dona.

Com veieu, és ja gairebé sàdic en el seu humor.

El rècord de l'humorisme l'ha batut, però, ara amb el premi Crexells. Ningú, ni el propi Ruyra, es podia esperar el seu vot. No és que el llibre que ell ha votat sigui dolent, és clar; però es pot dir, sense filar gaire prim, que dels llibres que es discutien, només aquest no reunia les condicions del premi. No és una novella. És un recull de coses diverses: articles periodístics, narracions, cartes... Molts autors van ésser eliminats, l'any passat, amb menys motiu.

¿Per què, doncs, l'ha votat?, direu. Puix per això, per esperit humorístic.

No obstant, hi ha qui insinua que no tot és humorisme en els actes de Junoy. Hi ha qui recorda que l'obra d'En Ruyra era publicada en la biblioteca que dirigeix Junoy. Hi ha qui recorda, encara, que l'any passat es va lliurar a un joc semblant.

UN TRUC COM QUALSEVOL ALTRE

De tant en tant, els periodistes trobem un tema. Aquest tema, que espremем com una llimona, ens serveix per a escriure uns quants articles que no interessen ningú, ni nosaltres mateixos.

Aquests temes són, per exemple, la crisi del llibre, la del teatre. Fins el senyor Joan Estelrich, d'una vanitat tan divertida, ha inventat una crisi: la del caràcter.

Quan els periodistes no sabem de què escriure, cerquem un d'aquests temes. Que és el que jo vaig a fer ara. Escolliré, a l'atzar, qualsevol d'aquestes crisis: la del teatre.

De tant parlar-ne, jo he arribat a creure que veritablement existeix aquesta crisi, malgrat els sis teatres catalans que començaren la temporada i que, abans d'acabar-la, s'han quedat reduïts a quatre.

I em fa creure que la crisi existeix, que no es tracta d'una cosa fantàstica, els esforços, les heroicitats que fan els empresaris per a portar gent als seus teatres.

Mai el públic s'havia vist tan afalagat com ara: hom li posa teló metàl·lic perquè no es cremi, hom el deixa fumar a la sala d'espectacles.

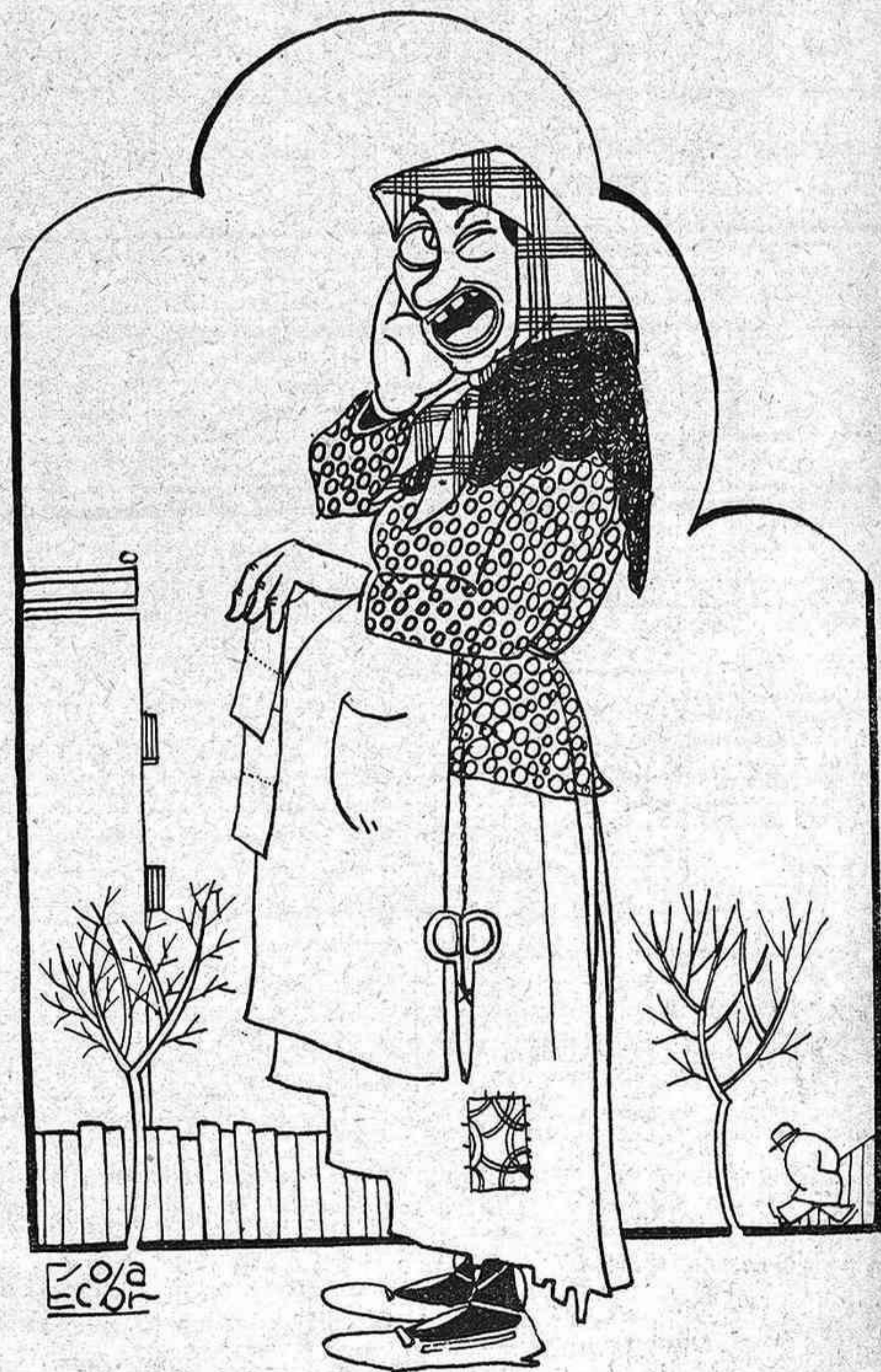
Ara sembla que els empresaris, de la intel·ligència i bondat dels quals no pot dubtar-se, han trobat un truc: el d'enllaminir el públic amb algun regalet.

Seguint per aquest camí, el públic es tornarà exigent, no exigent amb les comèdies: amb els presents. I voldrà cosa de més preu i més importància. I així, aviat veurem que la gent anirà al teatre no per l'obra que representin, sinó pel que l'empresa regali. I l'empresa haurà de regalar calaixeres, taules, bufets, cambres de bany, vaixelles, vestits, sabates, etc., etc.

Però, ¿i quan això s'acabi? ¿Quan els empresaris ja no sàpiguen què donar al públic?

Llavors és possible que li donin comèdies, que és el que avui, únicament, haurien de donar, i no donen.

VIRAI

CALCUL QUE NO FALLA

—Demà surt, demà!

AGREDOLÇOS

LA CIRCULACIÓ I LA VELOCITAT

El problema de la circulació, a les grans capitals, ha esdevingut un dels problemes més greus que hi ha avui dia plantejats al món. I és tant més greu, que, tendint contínuament a complicar-se, no s'entreu encara cap solució pràctica.

La circulació a Barcelona, tan densa en certs indrets, no ens pot donar més que una pàl·lida idea del que s'esdevé en algunes de les més importants poblacions del planeta — París, Londres, Nova-York —, per exemple.

A tot arreu, una de les principals causes de les dificultats del trànsit, és que, en l'evolució de les ciutats, l'amplada dels carrers no ha guardat la deguda proporció amb l'alçada de les cases novament construïdes, ni, menys encara, amb la densitat de població que aquestes cases enclouen.

L'exemple més instructiu, en aquest respecte, és el del barri dels negocis de Nova-York, en el qual, per tal de guanyar lloc, s'han construït, en carrers relativament estrets, cases de 15, 20, 30 i més pisos, els famosos gratacels on s'estatgen les principals banques i oficines del país.

El resultat d'això ha estat, doncs, que a certes hores del dia és absolutament impossible de circular-hi en automòbil: la massa humana, formant una llarga corrua, em plena, en tota la seva totalitat, l'espai que les cases deixen lliure.

Per a evitar, o mitigar quan menys, aquest mal que es repeteix en el centre de totes les grans ciutats, han estat adoptades diverses mesures. Així els tramvies, a causa de llur manca de flexibilitat, són substituïts pels autobusos, i igualment tots els altres mitjans de transport ho són pels transports mecànics.

Aquests vehicles, a més a més, han de marxar a una velocitat mínima. A Nova York, per exemple, en certes avingudes, està prohibida una marxa inferior a 30 quilòmetres hora. Es tracta, simplement, de compensar el nombre per la velocitat.

Però heu-vos ací un altre perill, el perill de la velocitat. Als Estats Units l'automòbil ocasiona més víctimes que la grip o el tifus. A Anglaterra, els accidents mortals automobilístics passen, per terme mig, d'una dotzena al dia.

I el que és més notable és que el perill no sembla obrar com un fre, ans al contrari, com un estimulants. D'igual manera que la por a les malalties de Venus no impedeix al jovent de dedicar-se als amors fàcils...

Oh, tossuda i absurda humanitat, a qui ni els mateixos horrors de la guerra no han pogut encara fer sortir de la categoria d'un ramat de xais!

PEROT

Pessebres

Talment com ens temíem, això de les figuretes de pessebre és cosa que, com tantes altres, es va prostituint. La civilització de la post-guerra acabarà per treure-li tot el caràcter d'ingenuïtat i senzillesa que era el que li donava més encís.

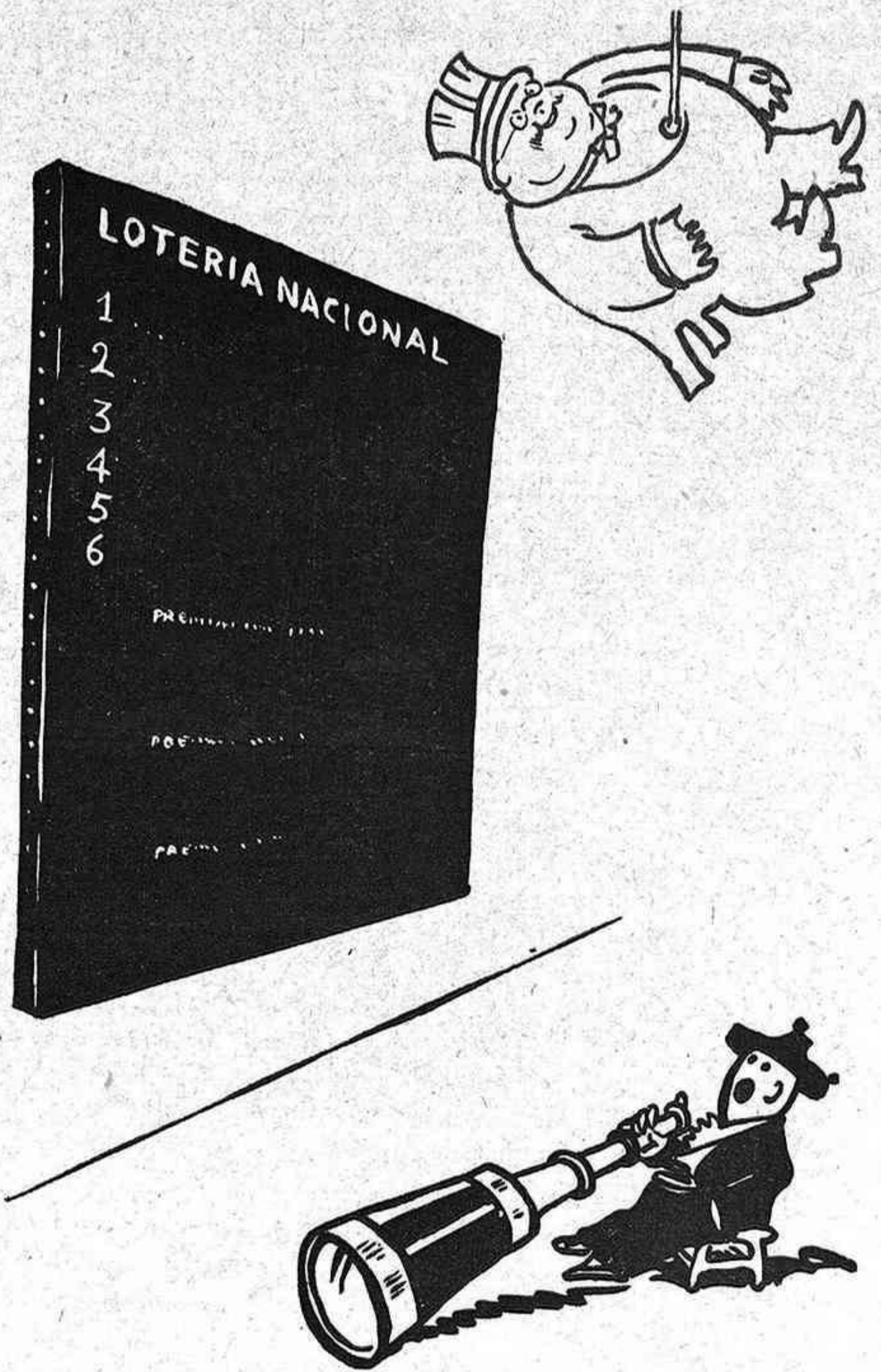
I no sols les figuretes clàssiques se'n ressenten d'aquesta empena de modernitat, sinó la mateixa decoració, l'escena total i parcial de molts pessebres.

D'ençà que els pessebristes estan associats, la cosa va de mal en pitjor. La mateixa competència entre els constructors és causa de la decadència i del desviament. Tots s'entesten a fer una meravella, i com més art i més modernitat hi volen posar, més cauen en l'arbitrarietat i en el desplaçament.

Havem visitat el pessebre d'un veí, un sant home, un be, que s'hi gasta molts diners i té molta paciència, però pel nostre gust no li ha servit de res.

Imagineu-vos, estimats lectors, com deu resultar el tal pessebre, que a les carreteres, pintades de negre perquè semblin asfaltades, hi ha posat automòbils i fins una motocicleta; darrera el Naixement, s'hi aixeca un palau, que és còpia exacta del "Palacio Nacional" de Montjuïc, al mig d'una vall florida, m'hi ha plantat un camp de tennis, amb figuretes d'*sportswomen* amb raqueta i tot; finalment, davant de l'establia, hi ha una font màgica, amb fils d'argent imitant aigua que es belluguen mitjançant un ventilador i canvien de color pel procediment de bombetes elèctriques... I d'això en diuen un esdeveniment pessebristic!...

Doncs, no, senyors pessebristes. El millor pessebre és

LA INQUIETUD DEL DIA

—Déu meu, feu que caigui a casa!

el que enclou més poesia natural; el que té la molsa i els aibrets posats amb més gràcia en les primitives muntanyes de suro sense polir; el que mostra més seny dins la perfecta ingenuïtat; aquell és el millor.

Al naixement no hi ha d'haver més que el *niño*, la Verge Maria, Sant Josep i el bou i la mula; i al davant d'ells, els tres reis, millor a peu que a cavall.

Uns quants pastors amb ovelles no hi van malament; Vora el riu, de paper d'argent, l'home que pesca; Sota un arbre, en un recó de camí, l'home que caga; A la carretera, s'hi ha de veure el clàssic capellà amb el paraigües vermell;

Un caçador darrera un quisso, sempre hi fa goig; El paller amb l'olla al cim no hi pot mancar; Unes gallinetes a l'era de la masia pobra; La dona que renta en el xaragall; El porquet i la truja; el pou amb la seva corriola; El pagès amb el ruc carregat de llenya; etc., etc. I totes aqueixes figuretes han d'ésser de terra cuita, ben naturals i ben ingènues.

Tot el que no sigui això, per diners que esmercin en la presentació, no és fer pessebre; és fer el maco i el presumit.

FRA NOI

Art i Artistes

SALA PARÉS

Avui entra en torn un dels paisatgistes més interessants de casa nostra; es tracta d'En Colom, qui pinta paisatges i els pinta bé; hi posa figures i sap posar-les al seu lloc i fins té una independència de criteri que li permet destacar-se de les dues o tres modalitats imperants entre els nostres artistes.

Totes les característiques de l'escola d'Olot, girades del revés, són les d'En Colom; allí on els olotins hi posen verds mullats i cels emboirats, En Colom hi posa sol rutilant i verds recuits del sol; les seves terres estan resseques i daurades, i no trobeu en les seves pintures aquell esvaïment tan agradós a voltes, però que ja es prodiga massa dels de l'altra escola.

Tot plegat fa un conjunt ferm i simpàtic; la tònica general és la d'un pintor aciençat que estudia els motius pictòrics i els treballa amb honradesa, sense escatimar-hi res i sense cercar l'enlluernament dels ignorants.

EXPOSICIÓ MARTÍ-GARCÉS

A corre-cuita hem pogut veure, a última hora, l'exposició d'aquest pintor, i ens sap força greu no haber pogut estudiar-lo detingudament; però fins ara no havia arribat a la nostra coneixença.

La impressió general és que, sense perdre cap de les seves modalitats de sempre, ha donat, ara, més importància a les figures, bo i fent que tinguin un major interès els seus interiors. Tractant-se, com es tracta, d'un que coneix perfectament la tècnica i té un gust depurat, creiem que aquest és el camí d'arribar a fer coses definitives.

BORIEL.

Retalls de la meva vida

ELS MEUS CATORZE ANYS

Tot just tenia jo catorze anys, ja em guanyava la vida com un home, i fins puc afegir-hi que gairebé menjava calent dos o tres voltes cada setmana...

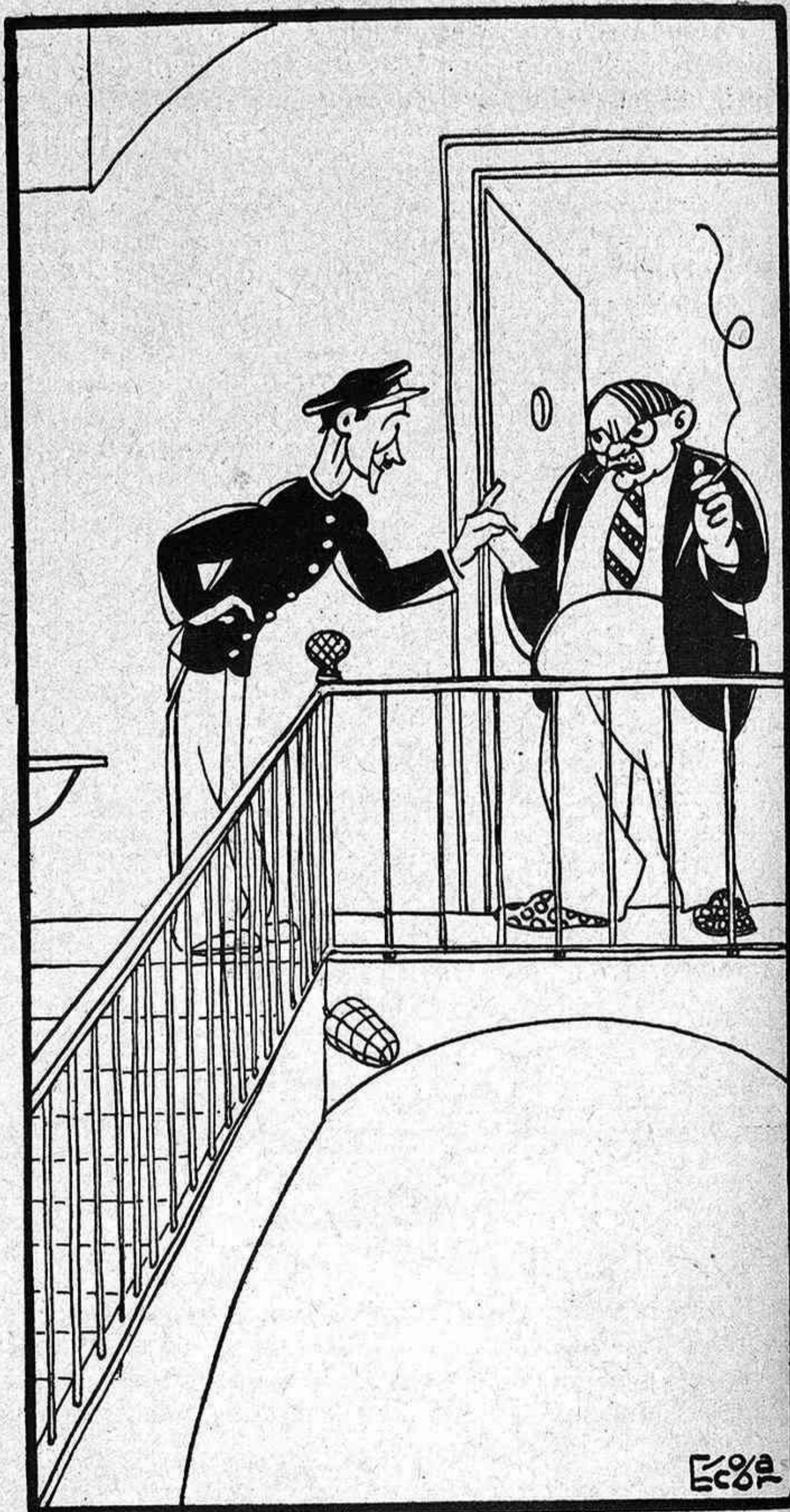
L'ofici no era dur de rosegar. Allí al port, damunt d'aquell graonet que fa l'obra del mur, un pam sota flor d'aigua, els peüets en remull si era l'hivern, fins que el fred me'ls adormia, i si era a l'istiu fins que els ditets sagnants d'esgarrapar la pedra em coïen com uns condemnats...

Els musclets que arreplegava eren petits, menudets com jo.

I era per ço que més de quatre dones, en veure'ls posats a la venda, a terra, damunt d'un tros de sac remullat, somreien, em miraven de cua d'ull i passaven sense comprar-me'ls.

Llavors me'ls menjava oberts a foc, allà al moll, i amb els musclets i unes garrofes que per un forat dels sacs feia córrer, passava un dia, més ben alimentat que un rei...

Si feia sort, si aquells grapadets de mariscos, en la part tallant dels quals encara s'hi veia una taca de sang meva, o un retallet de pell dels meus dits, es venien, i

—Què és això?

—La dècima.

—La dècima, o la vintena vegada que la portes?

podia arreplegar dos o tres ralets i fins una pesseteta... llavors jo ja ni per un tuti de reis em canviava...

Es clar que sota l'estiba de taulons al moll, hi feia un fred que caragolava les fustes i et deixava les dents glaçades...

Que els companys de causa més forts que hu, a cops de puny i a mastegots et feien fora, al ras, i arreplegaven el recó calentet de l'estiba... i que fins n'hi havia algun que volia, en veure'm jove, blanc, ros i sense gota de picardia, provar d'insinuar-me en eròtics secrets sodomítics, que em fa vergonya recordar com els presenciava...; però, al fi, si aquell dia havia menjat calent, el recer encara que em mullés la roba, i em calés els ossos, no em refredava la sang com en aquelles altres nits, de petar de dents, de plorar de fred, de mirar al cel clar i estelat, romiant per què aquell Déu que m'havien dit hi havia més amunt no deixava els seus afers i es donava compte que aquí a la terra, al ras, sota els seus ulls, el

fred entrava com una fulla d'acer en el cor d'aquell infant de catorze anys... que dormia, creient en Ell, i que fins en algunes nits de no comprès misticisme havia donat les gràcies, perquè el dia aquell *havia pogut menjar calent...*

Sobretot, els dies de festa, els diumenges, eren per mi diades negres i fatídiques.

He patit tant, els diumenges, que encara em són anti-pàtics ara. El diumenge jo em veia més petit encara, més desgraciat, més arreconat.

Jo he arribat, ho juro, a sentir enveja d'un gos, l'amo del qual li dona menjar tots els dies. Jo he envejat el cavall d'un carro, i fins li he pres part del seu àpat, que jo he menjat amb cert sibaritisme. Jo he plorat llàgrimes de sang en veure, de nit, que la ciutat hostatjava milers i milers d'éssers que dormien en llit calent i tenien qui els estimava. Jo, en la meua inconsciència, he arribat a maleir tothom: els déus, els reis, els rics, i fins els mateixos pobres. Aquell noi de catorze anys portava dins — sobretot els diumenges —, una fera a qui la societat havia esmolat les ungles i no sortia del cau de taulons del moll, perquè els éssers del món li feien por, amb el seu aire de satisfets, i perquè li feien llàstima, la mateixa por, i la mateixa llàstima que deu sentir el gos rabiós abans de llençar-se entre mig de les cames de la gent, a repartir mossegades a tort i a dret...

Ja era un home als catorze anys... Jo, mai no he estat infant.

FRANCESC OLIVA

Discos

El tercet Cortot, Thibaud, Casals han impressionat "El Archiduque", trio núm. 7 en si bemol mayor, de Beethoven, interpretat amb un veritable encert. No en va el públic de tot el món admira individualment cada un dels artistes que componen el tercet Cortot, Thibaud, Casals, perquè saben interpretar a les mil meravelles les obres que els són confiades.

Dues composicions de l'inspirat mestre de la música espanyola Albéniz. "Navarra", "Sevilla" són interpretades amb una delicadesa que fan aguantar el nom cotitzable de la fama que té adquirit.

—Fritz Kreisler, que a força del seu temperament artístic, ha sabut situar-se entre els capdavanters dels virtuoses del violí, ens fa sentir amb una admirable justesa d'execució "Thaïs", de Massenet, i "Tambourin chinois", composició del mateix executant.

—L'Orquestra Simfònica de Filadèlfia, dirigida per Stokowski, interpreta dos fragments de la popular òpera de Bizet, "Carmen", La *marcha de los contrabandistas* i *El relevo de la guardia*, amb una gran precisió i conjunt.

—L'Orquestra Simfònica de Londres interpreta la "Muerte y transfiguración" del mestre contemporani R. Strauss, que trobem un prodigi de tècnica i inspiració.

La interpretació, senzillament admirable.

—F. Lehár és l'autor de "La Viuda Alegre", que ha fet que els seus valsos traspasessin totes les fronteres.

Amb una selecció d'aquesta opereta, l'"Orquestra Marek Weber" en tindria prou per crear-se un prestigi, si no fos ja abundantment coneguda, per l'encert en interpretar les boniques melodies del famós compositor vienès.

—La "Banda Creatore" ens fa sentir dos fragments de

Verdi, un de "Rigoletto", i l'altre de "Traviata", tots dos inspiradíssims i brillants.

—Miquel Fleta i Titta Ruffo, dos noms, dos prestigis, ¿qui ho dubta? Tots dos ens presenten unes cançons. Fleta, "Berceuse", de Brahms, i "Nebbie", de Respighi.

Titta Ruffo "Suonno e fantasia), una cançó napolitana de Capolongo, i "Visione veneziana", de Brogi.

Sols dues veus privilegiades poden fer-se admirar com ho fan aquests dos "divos" cantants.

—La Banda Municipal de València, aprofitant la seva estada aquí, ha impressionat la Fantasia de "La Revoltosa" del mestre Chapí, amb molt ajustament.

—"Raquel" i "Was it dream?" són les dues cançons que interpreten amb el seu estil els "Revellers", encara que no diguessin qui són, amb les seves modulacions de veus i el bon gust que els acompanya, són inconfusibles.

—Per fi entrem a la secció de ballables, on sembla que és on hi ha més rivalitat per superar-se entre les orquestres de jazz. Waring's Pennsylvanians, en "My mother's eyes", i "Wou't you tell me, Hon". Paul Whiteman en "Three o'clock in the morning" i "Love and kisses". Victor i Nat Shilkret en "You were meant for me". "Broadway Melody". Jack Hylton, en "The wedding of the painted doll". Reginald King en "Love boat", "The wedding of the painted doll", "You were meant for me", cantades per Charles King, aquestes darreres plaques són els principals fragments de la pel·lícula sonora "The Broadway Melody".

—Darrerament, el mestre Demon, amb la seva orquestra, composta de quinze professors, en un xotis titulat "Dónde están las llaves" i "Petenera", mereixen tots els elogis per les immillorables interpretacions assolides.

Aquest mes s'ha lluit la casa "Gramofon" amb els seus discos, que no se'n veurà a les mans amb motiu de les festes de Nadal i cap d'any.

BAMBI.

—Ja compres els torrons, tan aviat?

—Es que ahir en vaig comprar per la sogra, i com que li van fer mal, avui hi torno.

Monument a Santiago Rusiñol

Hem rebut, per a la seva publicació, el següent manifest, que com el trobem molt justificat, el publiquem de tot cor.

Comitè d'honor: Senyors Ramir de Maeztu, Gregori Martínez Sierra, Eduard López-Chavarri, Enric Romero de Torres, Manuel de Falla, Pau Casals, Enric Morera, Arcadi Mas i Fondevila, Ramon Casas, Ignasi Zuloaga, Josep M.ª Sert, Enric Borràs, Josep M.ª de Sagarra, Antoni López, Pompeu Fabra, Pere Coromines, Enric Clarassó i Marius Aguilar.

Comitè executiu: Senyors Pau Barrabeitg, Alcalde de Sitges; Miquel Utrillo, Josep Planas Robert, Josep Carbonell Gené, Salvador Robert, Trinitat Catasús, Joan R. Benaprés, Antoni Muntané, Rossend Bartés, Josep A. Servet, per "El Retiro"; Salvador Olivella, pel "Casino Prado Suburense"; Agustí Mestre, pel "Pabellón de Mar"; Manuel Sabater, per l'"Atracción de Forasteros"; Pere Curtiada, per "El Centaure"; Pau Tutusaus, pel "Centro Obrero"; Josep Soler Tasis, per "El Eco de Sitges"; Antoni Clarà, per "El Fomento"; Andreu Bosch, pel "Fomento del Comercio y de la Industria"; Esteve Barrachina, per "La Fita"; Gaspar Virella, per la "Gasetta de Sitges"; Agustí Bertran, per "La Punta"; Olegari Junyent, Soler Forment, Josep Vidal-Vidal i Bonaventura Julià, Secretari.

"Convidats per l'Il·lustríssim senyor Alcalde de Sitges a constituir el Comitè Executiu del monument que, per iniciativa del Municipi, perpetuarà, en un indret principal de la vila, la glòria d'En Santiago Rusiñol i la gratitud que envers ell senten els sitgetans, els que subscriuim aquesta proclama, ciutadans provinents de tots els estaments socials i sectors ideològics, que en un o altre temps, d'una o altra guisa, coadjuvarem a realitzar, a Sitges, l'ideal de vila moderna plantat per En Rusiñol, havem promès al Consistori la nostra col·laboració franca i decidida.

Nombrosos són els mèrits i diversa la fama en què la idea d'aquest homenatge suprem a Rusiñol podria fonamentar-se; però a Sitges, qualsevol projecte en aquest sentit, ha de néixer forçosament de la reconeixença del miracle obrat per l'artista en ella. Perquè, de fet, si Sitges figurà llarg temps i resta encara, no tan solitària si volem com ahir, com encarnació de vila civilitzada, típica, oberta a tots els vents del món, ho deu, indiscutiblement, a Santiago Rusiñol. Aquest home a qui totes les Arts, a qui tots els Oficis, a qui la nostra Renaixença artística deuen tant, afegí ací a les seves eficàcies una d'ignorada entre nosaltres abans del seu adveniment públic. A la Pintura, a la Literatura, hi afegí l'art suprem de fer la Ciutat en el doble aspecte de forjar-li una ànima i agençar-li una bellesa; de tal guisa, que, sense haver fet mai política en el sentit més concret del mot, els sitgetans seríem unànimes a confessar que, a la base del desvetllament de la nostra ciutadania, hi ha pregona, arrelada en l'entranya viva dels sentiments més apassionats i dels raonaments més enderiats i sòlids, l'obra fecunda plantada entre cançons i sàtires, entre sanglots d'emoció i rialles fresques, per Santiago Rusiñol. Mai no fou el nostre diputat, però sí, sempre, i per damunt de tots els canvis, una mena de legislador platònic d'aquesta breu República — bandera blava i blanca — que ell s'havia tallat. República encara sense Escoles i, per tant, podria dir algú, vilà no tan moderna com sembla. Sabem del cert que no tardarà a ha-

ver-n'hi i de ben completes, i que així ja no mancarà res per a justificar el nostre adjectiu i la total eficàcia de l'amor de Rusiñol.

Home complet, home de mil caires admirables, aquest artista! Home ple de mereixements, en l'enaltiment dels quals cadascú trobarà enaltida una pròpia preferència i el capdavanter de l'activitat en què amaria d'excel·lir. El fervorós de l'art antic hi veurà el colleccionador dels ferros vells i el salvador directe i indirecte de mant patrimoni artístic; l'artista ultraista modern, l'ultrancer revolucionari de la seva època i el descobridor i enaltidor d'*El Greco*; el periodista, l'autor de tantes i tantes cròniques excel·lents de París o de Mallorca, captador sensiblíssim de l'esperit de les ciutats i els mitjans més diversos del món; l'esteticista, l'escriptor, l'autor d'*Oracions* i manta novella i comèdia modèliques, la humanitat i la bella composició de les quals captiven; els apassionats de la terra — ja ho havem insinuat — un dels seus més constants i més fervorosos amadors; i els pacifistes, ara que són en voga les obres i els premis a les més rotundes induccions a la pau desarmada, el primer que, en una època gens propícia, llançà a la cara de la bogeria bèl·lica la famosa condemna de *L'Heroi*.

Amb tants de mereixements, no hauria estat gens estrany veure com qualsevol de les viles i ciutats de Catalunya, de Castella o d'Andalusia, Sòller o València o Girona, Aranjuez o Madrid, Granada o Còrdova, ben amades, després de Sitges i amb Sitges per En Rusiñol, iniciaven, un dia o altre, el determini que, a hores d'ara, ja és patrimoni nostre. La vila en la qual Rusiñol deposità el seu *Cau Ferrat*, i que el serva com el joiell més formós, tenia el deure, que és també un honor, d'evitar l'albir d'un davançament. Deure i honor per a l'acompliment dels quals, els que formen el Comitè Executiu del monument a En Santiago Rusiñol, esperem que hi aportarà tothom, la vila de Sitges en cap, i amb ella totes aquelles altres ciutats, entitats i persones lligades amb l'artista i la seva obra o que sentin afecte per ells i llur significació, la cooperació més entusiasta i cabdal."

EL COMITÈ EXECUTIU.

Sitges, Desembre de 1929.

Els donatius cal adreçar-los, per mitjà de qualsevol dels senyors dels Comitès, al senyor Alcalde de Sitges o al Tresorer de l'Executiu, senyor Josep A. Servet, Major, 35.

La nau misteriosa

Com el pitral robust d'una matrona,
bategava el mar, potent;
a cada inflament de l'ona,
son respir m'era present.

Una barca d'ensomni s'apropava,
barca sense parió:
per remitgè, un espectre, un' ombra blava;
ala de lluna al timó.

Diàfana, la nit, tota era encesa
de les castes llums del Cel.
Voltat de magna puresa,
jo, ni un temor ni un recel.

En la nau del misteri que es veu créixer,
que es va apropant, hi embarcaré el Destí...
El viatge és pagat des que vaig néixer:
un viatge sense fi.

ALTER EGO

La vida que farien moltes dones si treien la primera de Nadal

Les forces ocultes

D'ençà que el món és món, és a dir, des que sabem que en una bola de terra i aigua feta fang hi ha, entre altres, uns quants animals reproducció d'aquells de la famosa arca, no ignorem tampoc que existeixen forces prou fortes per actuar forçades, però prou prudents, per a no manifestar llur puixança a la vista de la resta dels animals, sien irracionals o racionals.

Ço que no havíem pogut esbrinar mai encara, era la importància que tenien o podien tenir aqueixes forces ocultes, i ço que es podia esperar d'elles en un moment determinat o decisiu.

Ara sí: sortosament, ara, hem pogut fixar a pler els nostres ulls mig clucs — acostumats que n'eren ja a les fosques llindants amb les tenebres — en una certa claror demostrativa a l'esguard ingenu d'una manera un si és o no és corprenedora.

I aqueixa força eixida a la llum viva, a la llum clara dels que no són gaire damnats de la vista, és la del liberalisme, millor dit, la del Romanonisme, que és una de les facetes, encara que minses i d'irradiació dubtosa, d'aquesta idealitat o modalitat que es diu, ella mateixa, liberalisme.

Després d'uns anys de fer d'esperit maligne amb poca eficàcia, el comte de Romanones s'ha decidit a dar què parlar una altra vegada, i, ensems, dar a conèixer la potencialitat de les forces llurs.

Res menys que deu mil cartes d'adhesió política, rebé en poquets dies, i com que cada firmant, al dir d'ell, significava la d'un nombrós grup d'electors, resulta que, calculats tan sols a mil, uns amb altres, aquesta adhesió per carta política li representa a Romanones un seguici incondicional de deu milions, o sia la meitat d'habitants d'Espanya, inclòs dones, vells i criatures sense vot i àdhuc sense veu encara.

D'aquesta meitat, però, n'hi ha hagut quatre mil que, en dir el Comte que era una obligació moral el fer-nos una visita per l'Exposició, li han escrit demanant-li diners per a complir les seves indicacions, molt lloables.

Ara que, el bon Comte els ha contestat tot seguit, i penedit de la xerrameca, que una cosa era ésser Romanonista i una altra gorrista, i que ell no estava en condicions d'atendre tantes gorres que el deixarien sense barret, i això, cà, barret!...

Es clar, un home que sols té, mal comptats, uns vint o trenta milions, si hagués de dar a cada hu d'aquests quatre mil, el viatge, encara que sois fos de cinquanta duros per barba, resultaria que hauria de despendre's d'un milió de pessetes, i, digui's el que es vulgui, un milió és *milió* no donar-lo mai.

Amb aquest fet, però, que no s'ha fet, ens temem que aqueixa força oculta fins ara, no es torni, un cop descoberta, en aiguapoll, com tenim la certesa que es tornaran la malignitat i el maquiavelisme que, després d'uns quants anys de silenci obligat, ha volgut palesar un altre cop, aquest illustre coix nomenat Comte de Romanones, amb les seves declaracions diplomàtiques, i els seus viatges imprevistos, ensems que innecessaris.

Això és més vell que l'anar a peu. Ja ho havia oblidat tothom. Però cal refrescar els episodis de la nostra història ciutadana.

LLUÍS RAMIREZ CARULLA

L'intima vocació, poemes de Francesc Rosetti.

Francesc Rosetti és un poeta que s'ha preocupat — sortosament — sols d'una cosa: cercar-se ell mateix, conrear la seva personalitat. Ha sabut substreure's a modes literàries, a escoles mal traduïdes del francès — mal traduïdes del francès al caló, diria l'agut Eça de Queiroz —, a efímeres renovacions d'última hora. Així ha aconseguit donar fesomia pròpia a la seva obra personal.

Francesc Rosetti ha publicat ja diversos volums de poesies: *Galanies d'amor*, *L'intima vocació*, *El cavaller del pler*, *El cabdill de l'ardidesa*. Totes aquestes obres responen a un mateix credo poètic. I el credo poètic de Francesc Rosetti és la musicalitat. ¿Vella escola? No, perquè el vers sempre ha estat música. Quan ha deixat d'ésser-ho, ha deixat d'ésser vers.

Diem, per acabar, que a cada obra nova, la veu poètica de Rosetti sona més pura. I agraim-li, i desitgem que ens faci oir la seva veu amb la major freqüència.

Don Juan, monstruo. Don Juan caballero. — Yo, García, y un loco de Logroño, novel·les d'Alfons Vidal i Planas.

Alfons Vidal i Planas és un escriptor prou conegut, perquè nosaltres ara intentem la seva filiació literària. Ha viscut d'una manera intensa i ha fet literatura de la seva vida: literatura plena d'amargor, de dolor. I de pietat, de generositat.

Si Vidal i Planas no hagués viscut com ha viscut, si no conegués com coneix tota la vilesa i la misèria de la vida, no podria escriure els llibres que ha escrit i que, sobretot per la bondat que destillen, tants elogis mereixen.

Don Juan, monstruo. Don Juan, caballero — una novel·la, dues novel·les, dues en una: títol pirandellià —, és un llibre que interessa i que apassiona, la lectura del qual pot escandalitzar certa mena de gent, però que, indubtablement, és plena de bondat i misericòrdia.

De l'altre llibre que ens envia Vidal i Planas, *Yo, García, un loco de Logroño*, n'hauríem de dir el mateix que de *Don Juan, monstruo. Don Juan, caballero*. Doni's per dit.

Barcelona. V fascicle de "Enciclopedia Gráfica", per Vicente Clavel.

Profusió de fotografies, de dibuixos. Text intel·ligent, noble d'intencions i depuracions, que traspua un gran amor a Barcelona.

Vicente Clavel és un escriptor fi, àgil, que sap sempre trobar la paraula justa, que sap donar a la seva prosa vitalitat i eurítmia.

Es molt difícil donar en un fascicle de cent-dotze pàgines idea d'una ciutat com Barcelona, de la seva història, de la seva cultura, dels seus homes. Vicente Clavel, però, salva aquest obstacle — que per ell no és obstacle — amb gran facilitat. Cosa que sols pot fer-se quan s'és un escriptor dels mèrits de Vicente Clavel.

Todo corazón, poesies de Llorenç d'Otero.

Llorenç d'Otero és un jove escriptor que conrea el castellà i el català amb igual facilitat.

Aquest de la facilitat és el principal mèrit de Llorenç d'Otero, mèrit que no assoleixen tots els escriptors.

Hem llegit aquest volum, *Todo corazón*, amb força atenció. No és pas un fruit de maduresa, cosa impossible de demanar a un jove. Però en els versos d'aquest volum veiem en Llorenç d'Otero, mantes vegades, un veritable poeta.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Pere Miolet presenta...

L'evasió, d'Alfons Maseras.

ALPHA

GRAN TEATRE DEL LICEU

La nova versió en òpera de la sarsuela de Josep M.ª Usandízaga "Les Golondrines" fou molt ben rebuda pel públic del Liceu. Es costum que, a l'acabament de cada acte, surtin a saludar els cantants, fins que té temps d'aparèixer el director d'orquestra, a qui no sé per quina raó de ritual aplaudeix també la gent del pati, que fins aleshores resta silenciosa.

I bé, la prova de l'èxit de "Les Golondrines" és que, amb tot això, no n'hi va haver prou. A les cinc de la tarda ja havien penjat els cartellots del "ple", a baix i a dalt. La Sala estava de gom a gom. I només cal dir que va haver de repetir-se tota la pantomima del segon acte.

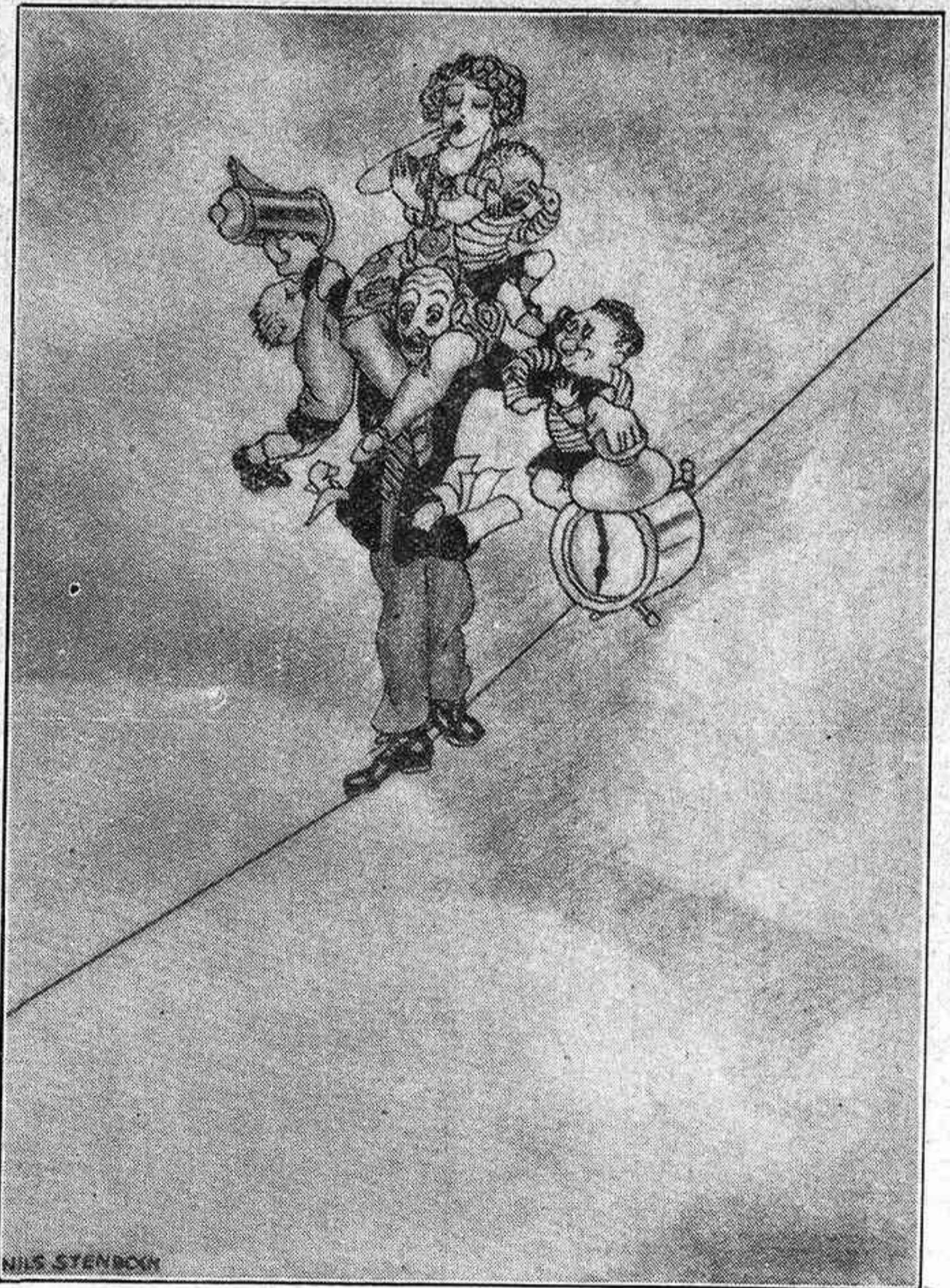
No hem de descobrir ara la música de "Les Golondrines" ni el seu ben construït argument. La cosa nova era l'adaptació, i cal dir que el senyor Ramon Usandízaga ha fet un treball excellent. La música queda bellament lligada, i el respecte a l'estil de l'autor és tan pulcre, que només un tècnic seria capaç de distingir els sargits.

M'atveixo a dir més: l'òpera és encara millor que la sarsuela. Resulta més unida, més ben tallada. No és que la introducció de nous motius melòdics li afegixi una nova valor. Sembla, així almenys resulta d'una primera audició, que el senyor Usandízaga s'ha limitat a jugar amb les cartes del seu germà. Es que, sense retallar res d'essencial, l'acció sembla més condensada, i la "suite" melòdica no sofreix cap refredament.

La senyoreta Revenga es va endur la palma de la representació. En el primer acte estava insegura en començar; però cap a l'últim entrà en possessió de totes les seves facultats, i la seva pastosa veu de contralt, rellevada per la passió del gest, omplia de vegades tota l'escena.

El senyor Galeffi havia de lluitar amb el record dels altres "Puck" que tingueren robat el cor del públic. A l'últim imposà la seva concepció. En el "se reia" del tercer acte, el crit dissonant i esgarrifós de Sagi-Barba deixava flotar un dubte que el senyor Galeffi va esvaïr. Quan aquest es senti més posseït de l'expressió en llengua per a ell estrangera, estic segur que deixarà una sensació de bellesa menys teatral, però més artística que la dels seus predecessors.

El senyor Wassileff se'n pot apuntar una per la pantomima del segon acte. Això sí que no ho havíem vist mai, ni tan ben concebut ni tan bellament executat. Les figures es mouen, sempre, segons una mena de ritme plàstic que encisa el públic. I cal dir que el cos de ball executa tots els moviments amb un ajust i una gràcia exquisits.

LA FAMILIA

Per a portar-la bé, sempre s'ha de passar la maroma.

El Mestre Padovani triomfà fàcilment de tots els records d'execució orquestral. La música resultava plena, radiant d'espèndides sonoritats, apassionada. D'això se'n diu dur la batuta.

Tot va anar bé. Les decoracions feien bon efecte i s'adeien amb la música, que, al meu entendre, no exigeix la visualitat cubista, com alguns haurien volgut. Per això no trobarem estrany que sortís tothom a saludar. I ens va semblar un acte de justícia que els artistes arrosseguessin l'empresari fins a la boca del teló, ell que havia dirigit i patronat una tan esplèndida manifestació.

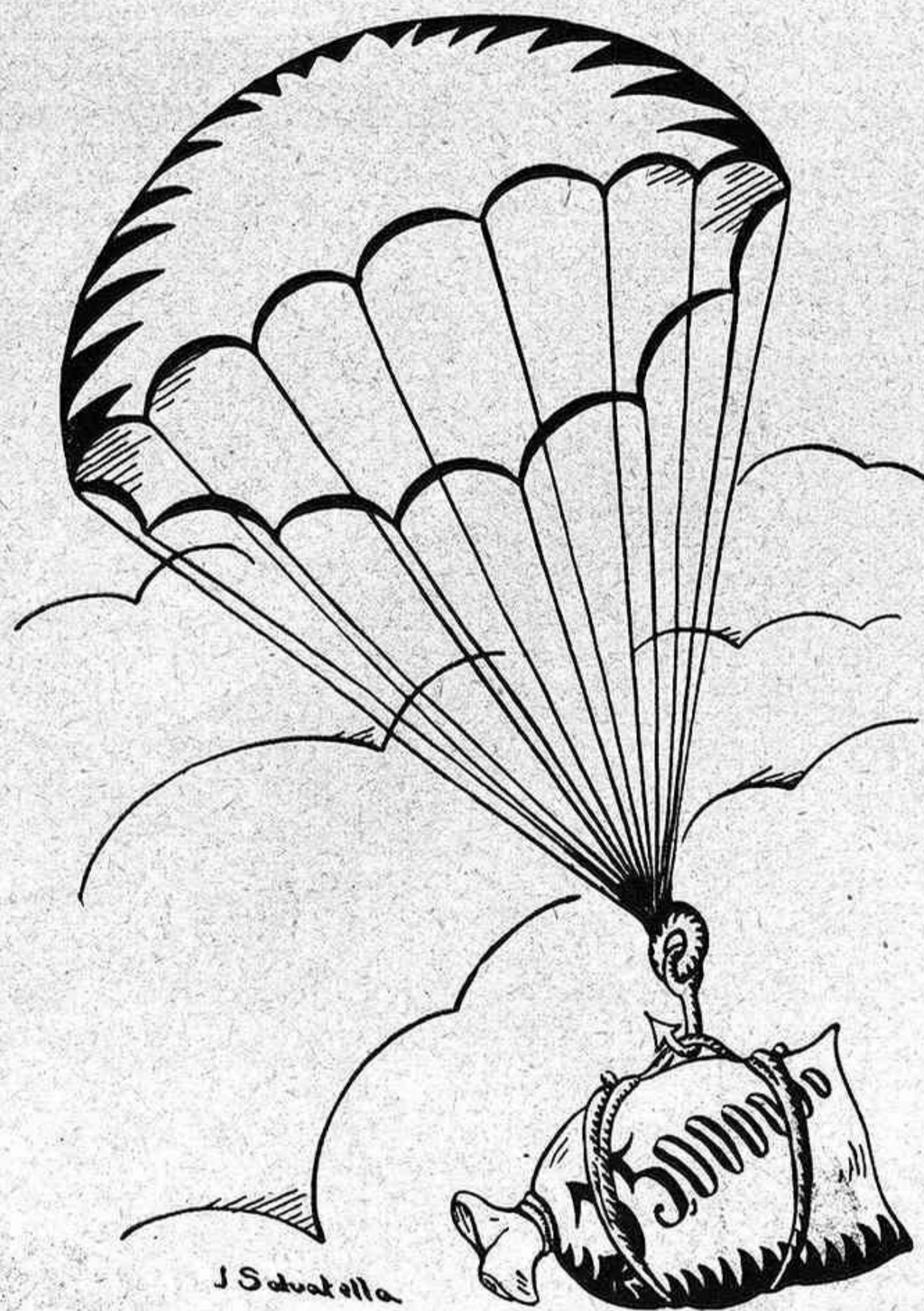
CLAU DE SOL

ROMEIA

Quan Josep Canals era empresari d'aquest teatre, estrenà una obra d'autor nordamericà: "Anna Christie", d'Eugene O'Neill, traduïda per Millàs-Raurell, si no recordo malament. L'obra, llastimosament, passà sense pena ni glòria.

L'any passat, en canvi, un vulgar melodrama de Bayard Weiller, "El procés de Mary Dugan", posà de moda el teatre americà. Però un teatre americà de baixa qualitat, no superior als drames policíacs que aquí havien representat Rambal i Carralt. Per a seguir la trajectoria del teatre americà a casa nostra — casa massa oberta a estrangeres influències, massa tancada a les especulacions de la personalitat pròpia —, hom l'ha de seguir així: les pantomimes dels germans Onoffri, els melodrames Rojas-Caparó, els drames policíacs, el teatre americà. Que no és, sortosament, tot el teatre americà.

Per això, després de l'èxit d'"El procés de Mary Dugan", l'empresa de Romea, enllaminada, ens dona "El fakir Bengapur", o sigui "The spider", en l'original — que vol dir "L'a-

—Si almenys, en arribar a terra, es trenqués i ens en toqués alguna cosa!

ranya"—, obra original de Fulston Orsler i Lowel Brentano.

"El fakir Bengapur" és una cosa que no té res a veure amb el teatre pròpiament dit. Jo em veuria molt apurat—i, com jo, molts altres—si em feien classificar l'obra d'Orsler i Brentano. No és ni drama ni comèdia; té trucs de melodrama i de comèdia policíaca; està complicada amb elements de film i de music-hall.

No pot negar-se que en l'obra abunden els trucs. Trucs que, algun d'ells, interessen força.

No, no: això no és, no pot ésser el teatre americà. El teatre americà, més que Bayard Weiller, més que Orsler i Brentano, el representa Gene O'Neill. Per què perdre el temps amb aquestes llastimoses "Marys Dugan", amb aquests llastimosos fakirs? No valdria més, per la dignitat del nostre públic, traduir "Strange Interlude", "Desire under the Elms", "All God's Chillun got Wings", "The Hairy Ape"...

Jo no conec en anglès "The Spider"; no puc judicar, doncs, si la traducció de J. M. Planes és fidel. A mi m'ha semblat correcte i àgil el català que ha posat el senyor Planes a "El fakir Bengapur".

Manuel BORRELL i MAS.

GOYA

Per avui hi ha anunciada l'estrena de "29". "29" és una revisteta d'actualitat, original de Francesc Madrid i Brauli Solsona, amb uns números de música del mestre Demon. Fontanals pinta uns decorats per aquesta obra.

Per aquesta obra que, ja no cal dir-ho, desitgem que sigui un èxit.

ESPANYOL

Francesc Oliva ha estrenat una comèdia en quatre actes, que es titula "La noia dels brillants". Francesc Oliva és un autor jove que estudia, que treballa amb fe. Cada obra nova que estrena és per ell un nou avenç.

Això té més mèrit si hom considera que Francesc Oliva és un autodidacte, un escriptor que s'ha fet sol, sens altra ajuda que la d'ell mateix. Així veiem amb goig com en cada obra nova de Francesc Oliva s'afina el llenguatge, es fa més agut i més viu el diàleg, els tipus guanyen en humanitat.

"La noia dels brillants" té quatre actes i una tònica amable de sainet i comèdia moderna. L'acció, ben mesurada, jugada amb habilitat, és plena d'interès. Hi ha escenes d'una fina comicitat, d'una emoció de bona llei. I la faula té una certa novetat que allunya Francesc Oliva d'altres autors que, per manca d'imaginació, es repeteixen en cada comèdia.

Cal remarcar la interpretació que la companyia de l'Espanyol dona a aquesta obra, ajudant al seu bon èxit. Alexandre Nolla hi està fet un actoràs. Molt bé les senyores Faura, Fortuny, Cosmo, etc.

A. S.

TALIA

S'ha estrenat en aquest teatre una traducció de l'obra castellana de Carles Arniches "El último mono", que el traductor, senyor Pejoan, titula "L'adroguer del carrer Nou".

A mi traduir del castellà em sembla una incongruència, una cosa absurda. Jo comprenc que a Catalunya es tradueixin obres angleses, franceses, alemanyes, perquè no tothom coneix aquests idiomes. Però que es tradueixi del castellà, no; perquè tothom entén el castellà. I més si es té en compte que la traducció sols té un motiu: el desconeixement de l'idioma, motiu que excusa la pèrdua de qualitat literària que sofreix tota obra en ésser traduïda.

Indubtablement, per molta habilitat que tingui com a traductor el senyor Pejoan, per gran que sigui el seu coneixement dels dos idiomes, "El último mono" ha perdut en convertir-se en "L'adroguer del carrer nou". I això és fàcil de comprendre. "El último mono", com moltes de les obres d'Arniches, és obra d'ambient madrileny. Més que el drama en si — truculent: sense consistència — pot dir-se que l'ambient ho és tot en aquesta obra. Ara bé; el barceloní és un ambient del tot diferent al de Madrid. En ésser traslladada l'obra, per força, doncs, ha d'haver perdut.

I si no ha perdut, el teatre català tampoc hi ha guanyat gran cosa.

Visita López i Giménez Sales obtingueren un gran èxit en la interpretació.

M. B. i M.

Després del premi Crexells, el premi del gall dindi.

Un jurat competent examinarà tota l'aviram que es presenti a la fira de la Rambla de Catalunya, i es donarà un premi al pagès o a la pagesa que presenti el parell de capons més macos, el gall més gros i més sa.

El premi per a la mestressa de la parada, i al gall, que ha tingut el mèrit d'engreixar-se..., coll a terra!

Vaja, això és una injustícia!

A Califòrnia, després de l'èxit de les pomes amb les quals invadeixen tots els mercats del món, intenten un conreu en gran escala per a la producció de garrofes.

Garrofes, ara que no hi ha cavalls que en gastin? — hom se'n queda tot estranyat.

D'ençà que tants milions d'automòbils han substituït la tracció animal, sembla que el consum de les garrofes hauria de minvar...

Però, els americans, amics de fer números, es veu que han multiplicat el número d'automòbils que corren, per 40 HP.

I així, és clar, el negoci, no falla.

Aquell avió gegant per a 500 passatgers, que construïen a Anglaterra i que havia d'anar de Londres a Nova York en set o vuit hores, sembla que ha fet fallida.

Quina llàstima!

De tota manera, és preferible que hagi fracassat abans d'inaugurar els vols, que no pas que el fracàs hagués esdevingut a mig de l'Oceà.

Ves per on els 500 primers viatgers han tret una rifeta... d'aproximació.

Els han tornat els diners i la vida.

L'altra setmana denunciarem una manera d'anunciar que surt molt baratet; i és valent-se del truc d'una apuntació de la rifa de Nadal.

Avui podem senyalar-ne una altra no menys còmoda i econòmica: Hi ha un diari català que, entre les seves benemèrites seccions, en publica una que titula "Bloc del transeünt", i en la qual hi deixen col·laborar els lectors.

L'anunci gratuït, diguem d'"estrangis", consisteix en això: Si venen cols, per exemple, envieu al diari de referència un escrit dient que les cols que venen al mercat són molt dolentes i que desitjariéu saber on es poden adquirir cols de bona mena. I l'endemà envieu un altre escrit contestant-vos vosaltres mateixos, assegurant que les millors cols són les que venen tal o qual marmanera, que té parada en tal o qual lloc de la Boqueria.

Ja els hi haveu encolomat l'anunci, i ja haveu demostrat que a enginyosos i a tràpales no us guanya cap Agricultor de Xicago.

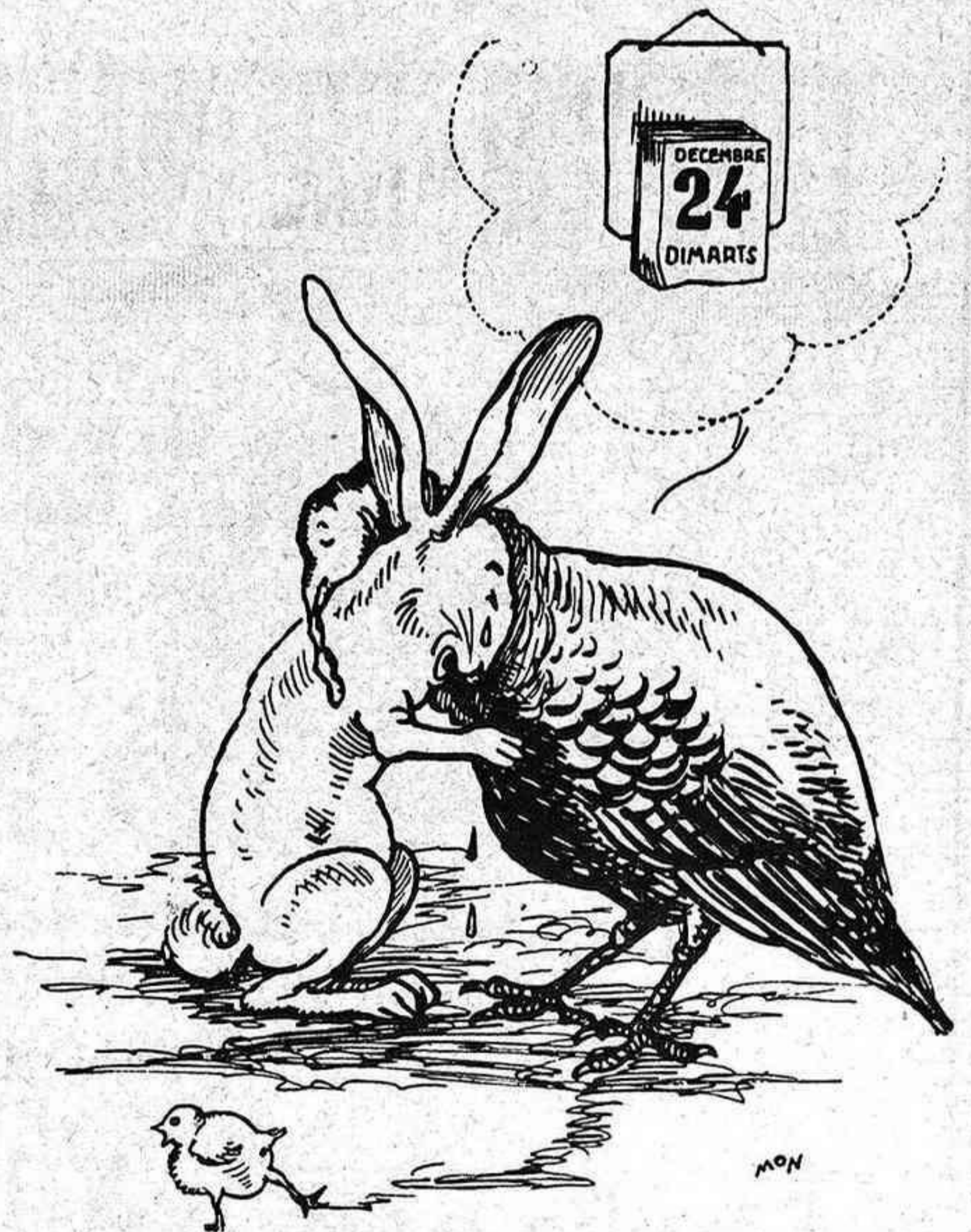
La televisió, a hores d'ara, ja és un fet, i no trigarem gaire a veure, al costat de l'altaveu de la "ràdio", les llunyanes imatges portades per les ondes. Es, certament, fantàstic. Amb una senzilla maniobra, assequible a un infant, podem veure, a casa nostra, les coses que, en un moment donat, s'esdevinguin als llocs més apartats.

Però, ¿què deurà dir d'això Mr. Becker, ministre de cultes, de Prússia?

L'opinió d'aquest personatge sobre la "ràdio" és cèlebre a tot Alemanya.

—Quina admirable cosa és la T. S. F.—deia un dia.—Penseu en la infinitat de cantatrius, de jazz, de monòlegs, de discursos, d'anuncis... que, amb el simple joc d'un botó, teniu la facultat de no sentir!

"Hi ha pel món, sens dubte—deia La Bruyère—, moltes noies virtuoses i amb força vocació per a la vida claustral.

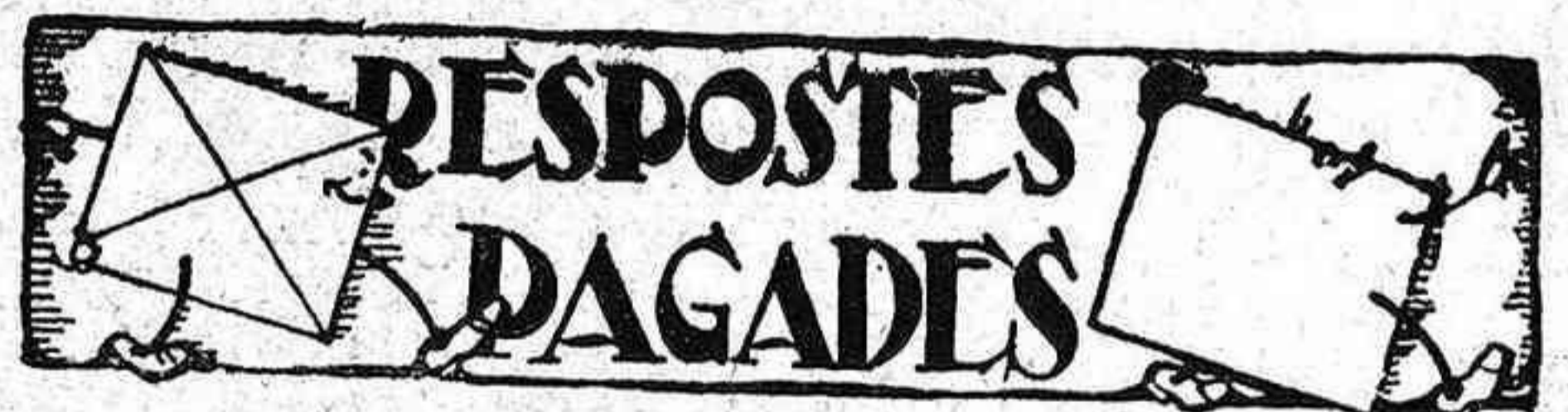
PURA FORMULA

—Nosaltres tenim una societat protectora...

— ... que ens protegeix tot l'any, per a matar-nos quan arriba Nadal.

Però no són prou riques per a fer en una rica abadia vot de pobresa."

Doncs, ¿què hauria volgut La Bruyère? ¿Que l'aigua benèita i les indulgències no valgessin cap diner?

J. C.—No passarà.

J. M. C. (Torelló).—No ens acaba de fer el pes.

C. P.—No, no. Vostè no ens ha entès. Nosaltres dubtem que els versos siguin d'una senyoreta. L'estil i la lletra— que creiem conèixer— ens semblen d'home. I ja pot comprendre que no ens agradaria que ens prenguessin la cabellera. Cal que es deixi veure, senyoreta, abans de la publicació dels versos.

"Vidalet".—Massa tard. Quan el publicaríem, hauria perdut l'actualitat.

P. P. (Vilasacra).—En efecte, la poesia és defectuosa de mètrica i ortografia. Però estudiant amb fe i llegint molt català, vostè pot arribar a fer-ho bé.

"Capelló".—Hi ha bones disposicions per al dibuix. Vostè farà coses... si té paciència i no es desanima.

AQUEST NUMERO

HA ESTAT REVISAT

PER LA CENSURA GOVERNATIVA

Imp. "L'Esquella" i "La Campana".—Om, 8.—Barna.

EXPOSICIO INTERNACIONAL DE BARCELONA

**Oberta des de les nou del
matí fins les deu de la nit**

Els Palaus i Pavellons estaran oberts al públic des
de les deu del matí fins les vuit de la nit.

PALACIO NACIONAL

**Obert cada dia, des de les deu del matí
a les quatre de la tarda**

Entrada al Palau Nacional, UNA PESSETA

Palacio Alfonso XIII

SECCIÓ JAPONESA

Gran torneig internacional de Hockey

Dies 22 a 26 de Desembre de 1929

**Les nacions que hi prenen part en aquest torneig són Alemanya, Austria,
Bèlgica, Espanya, França, Holanda i Suïssa**

Gran Parc d'Atraccions

Rosaleda - Miramar - Poble Oriental - Font del Gat

PUEBLO ESPAÑOL

Entrada ordinaria: UNA PESSETA

NOTES: El públic no podrà entrar en el recinte amb cistells, farcells ni paquets voluminosos.
No es permetrà menjar en els bancs, jardins, places, escales, etc.
La consigna per a petits paquets queda establerta a les Portes de la Plaça d'Espanya, fora del recinte.
Tots els dies, excepte els divendres, des de les nou de la nit, l'entrada a l'Exposició serà d'una pesseta.

LLIBRERIA ESPANYOLA D'ANTONI LOPEZ

Rambla del Mig, número 20

BARCELONA

Telèfon número 18692

El llibre que llegirà tothom

PERE COROMINES

Les llàgrimes de Sant Llorenç

NOVEL·LA

Preu: 4 ptes.

Llegiu l'última obra d'En

LLUÍS CAPDEVILA

Venus i els bàrbars

NOVEL·LA

Preu: 3,50 ptes.

Col·lecció d'Obres Selectes

Van publicats:

- I. — E. MURGER - **Escenes de la vida bohèmia**
Versió catalana d'E. Lluelles. Pròleg de Santiago Rusiñol. Ptes. 2,50
- II. — J. J. ROUSSEAU - **Contracte social**
Traducció de R. Vinyes. Pròleg del traductor. Ptes. 2,50
- III. — DIDEROT - **La Monja**
Traducció i pròleg de Lluís Capdevila. Ptes. 2,50
- IV. — SANTIAGO RUSIÑOL - **Coses viscudes** Ptes. 2,50
- V. VI. VII. — CERVANTES - **Don Quixot de la Mancha**
Traducció d'A. Bulbena. Pròleg de J. Givanel. Ptes. 7,50

D'aquí pocs dies sortirà el volum VIII.

VOLTAIRE - **DICCIONARI FILOSÒFIC**

Traducció de Domènec Guansé. Pròleg de Gabriel Alomar.

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem depèrdues si no es remet, a més, 30 cèntims per a certficat. Als corresponsals se'ls atorguen descomptes

El somni d'una nit d'hivern